

Det siger FOAs medlemmer om efterlønnen

FOA undersøgte i januar 2011, hvilke medlemmer, der vil benytte efterlønsordningen, hvorfor de betaler til den, og hvornår de planlægger at forlade arbejdsmarkedet. Undersøgelsen viser også, om medlemmer presses på efterløn som følge af besparelser.

Undersøgelsen blev gennemført via forbundets elektroniske medlemspanel i perioden 20. til 26. januar 2011. 1.780 medlemmer svarede på spørgsmålene. Det svarer til en svarprocent på 60,2 procent. Svarprocenten ligger på linje med svarprocenten i flere andre undersøgelser via medlemspanelet.

Medlemmerne blev i samme undersøgelse også stillet spørgsmål om mobning på arbejdspladsen.

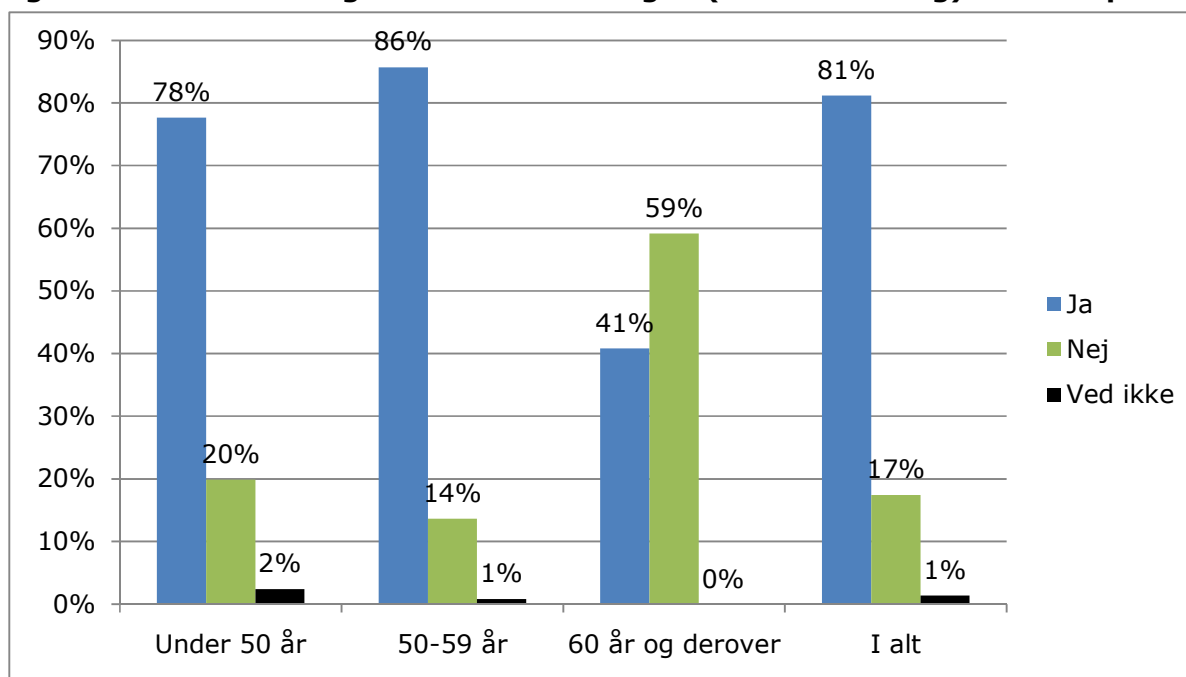
Undersøgelsens hovedresultater er:

- Kun 17 procent af FOAs medlemmer betaler ikke til efterlønsordningen. 2 ud af 3 af FOAs medlemmer under 50 år betaler ikke, fordi de forventer at ordningen bliver afskaffet. Kun 5 procent forventer at kunne arbejde, til de kan gå på folkepension.
- Helbredet er en væsentlig årsag til medlemmernes tilbagetrækning. Blandt medlemmer, som planlægger at stoppe, senest når de er 60 år gamle, har 20 procent et dårligt eller meget dårligt helbred. Det gælder kun 6 procent i den gruppe, som vil fortsætte på arbejdsmarkedet, til de er mellem 61 og 64 år.
- Jo hårdere fysisk arbejde medlemmerne har, jo flere ønsker at stoppe tidligt på arbejdsmarkedet. Det samme gælder i forhold til nedslidning, dårligt arbejdsmiljø, utilfredshed med nærmeste leder, arbejdspress og dårlige muligheder for personlig udvikling.
- Mindst 14 procent af *alle* FOAs medlemmer har oplevet, at mindst én kollega inden for det sidste år er gået på efterløn tidligere end ellers planlagt på grund af afskedigelser på arbejdspladsen.
- Næsten en tredjedel af FOAs medlemmer over 57 år ville føle sig presset på efterløn, hvis der i fremtiden skulle nedlægges stillinger på deres arbejdsplads (31 procent).
- 42 procent af de medlemmer, der betaler til efterlønsordningen, forventer at gå på efterløn, så snart de har muligheden. 34 procent vil vente, til de kan få den høje sats, og 8 procent vil arbejde, til de kan gå på folkepension. 13 procent vil gå på fleksibel efterløn.

Indbetaling til efterlønsordningen

81 procent af FOAs erhvervsaktive medlemmer betaler til efterlønsordningen. 17 procent gør ikke, og 1 procent ved ikke, om de betaler.

Figur 1. Betaler du i dag til efterlønsordningen (efterlønsbidrag)? Fordelt på alder

FOAs medlemmer mellem 50 og 60 år betaler i lidt større omfang til efterlønsordningen end FOAs medlemmer under 50 år.

Blandt de 50-59-årige betaler 86 procent til ordningen. Blandt medlemmer under 50 år betaler 78 procent.

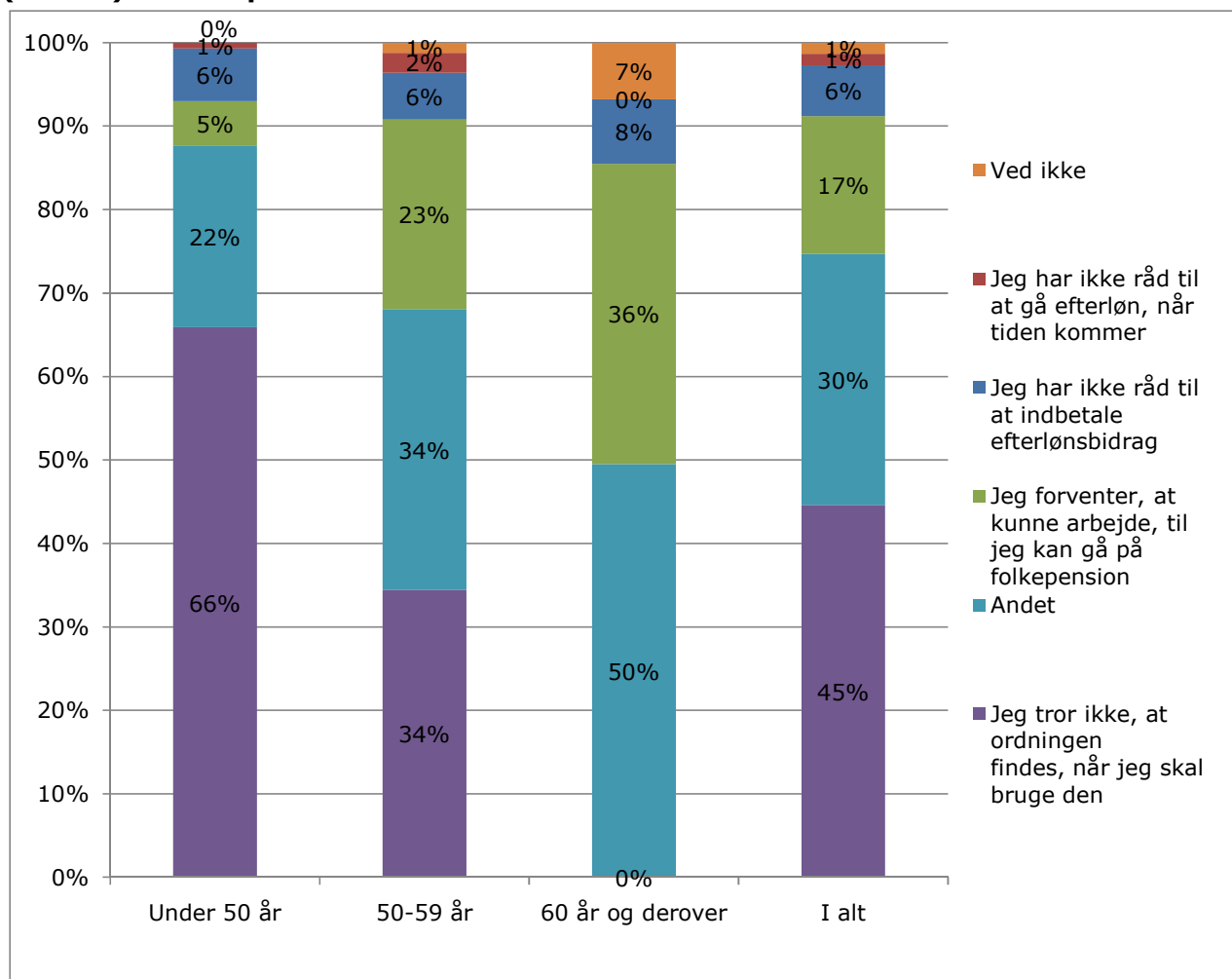
Langt færre medlemmer over 60 år betaler til efterlønsordningen, nemlig 41 procent. 2 ud af 3 af FOAs medlemmer på efterløn forlader arbejdsmarkedet, når de fylder 60 år. Langt størstedelen af FOAs medlemmer over 60 år har allerede forladt arbejdsmarkedet og er derfor ikke med i undersøgelsen. En overvejende del af de medlemmer, der fortsætter, efter de fylder 60 år, er altså medlemmer, som ikke har fået betalt til efterlønsordningen.

Hvorfor står 17 procent af medlemmerne uden for efterlønsordningen?

17 procent af FOAs medlemmer vælger ikke at betale til efterlønsordningen. Disse 17 procent af medlemmerne er også spurgt til deres begrundelser. Svarene ses i figur 2 nedenfor.

45 procent svarer, at de ikke betaler til ordningen, fordi de ikke tror den findes, når de skal bruge den. 30 procent giver andre begrundelser, og 17 procent svarer, at de forventer at kunne arbejde, til de skal på folkepension. 6 procent svarer, at de ikke har råd til at betale efterlønsbidrag, og 1 procent har ikke råd til at gå på efterløn, når tiden kommer.

Figur 2. Du har svaret, at du ikke indbetaler til efterlønsordningen. Hvad skyldes det? (n=321) Fordelt på alder

Der er store forskelle i besvarelsene mellem aldersgrupperne.

Blandt medlemmer under 50 år vælger hele 2 ud af 3 ordningen fra, fordi de ikke tror den findes, når de skal bruge den. Blandt de 50 til 59-årige er det 34 procent, og ingen medlemmer over 60 år bruger den begrundelse.

17 procent af medlemmerne forventer at kunne arbejde, til de skal på folkepension. Det gælder i langt højere grad medlemmer over 60 år (36 procent). Blandt medlemmer under 50 år er det kun 5 procent, der forventer at arbejde til folkepensionsalderen.

30 procent af medlemmerne har andre begrundelser, end dem der er nævnt i spørgsmålet. Det gælder især medlemmerne over 60 år (50 procent). Flere kom ikke med i ordningen tidligt nok, og andre er i dag over efterlønsalderen eller er på fleksjob.

Blandt de 50-59-årige giver en tredjedel andre begrundelser. Det gælder medlemmer, som ikke fik sig tilmeldt ordningen, mens de stadig havde muligheden - noget mange fortryder. Andre sparer selv op til pension, nogle er tjenestemandsansatte, og andre er i fleksjob.

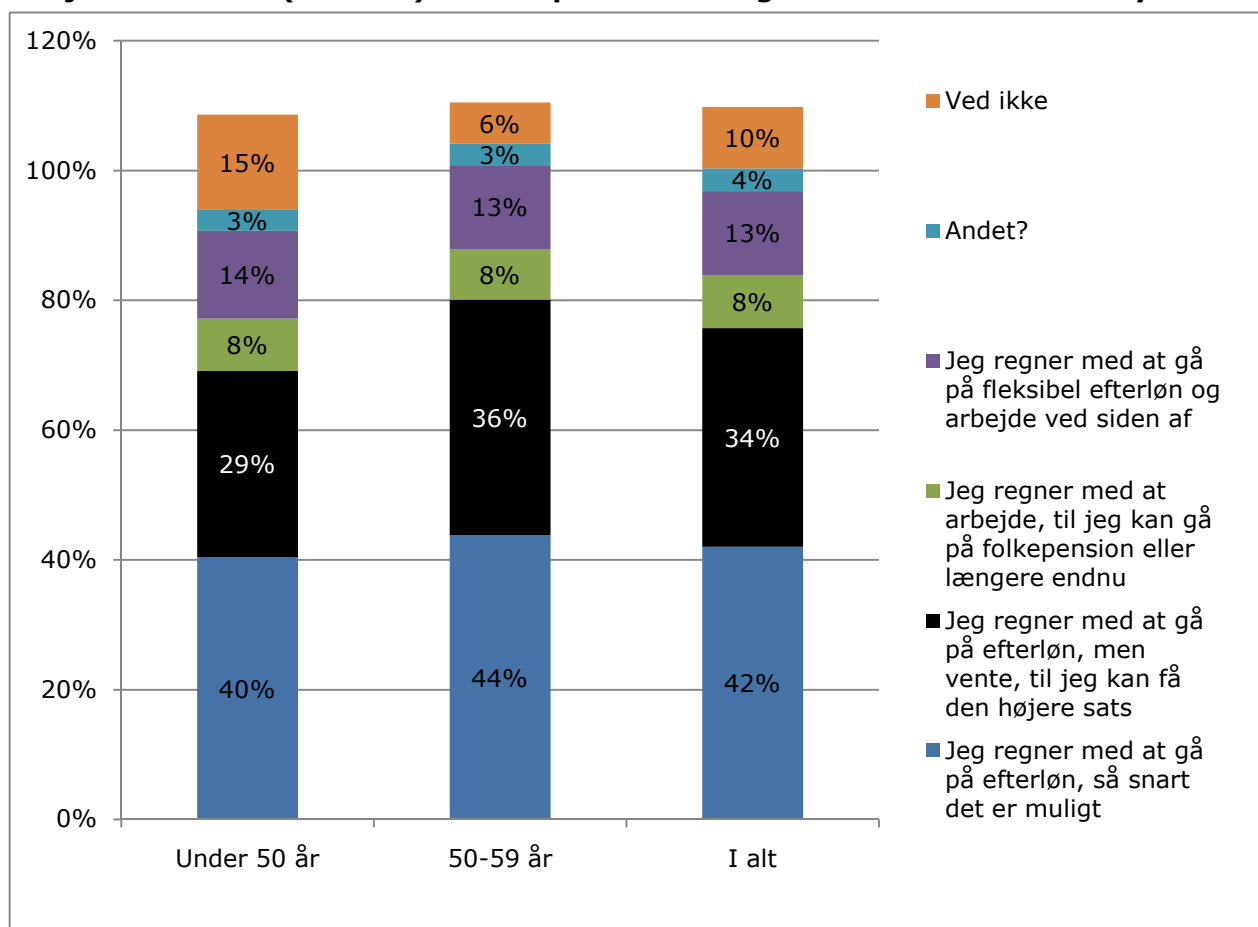
22 procent af medlemmerne under 50 år giver også andre begrundelser. Her har mange sat deres indbetaling i bero, da de tidligere har betalt til ordningen. Andre betaler fleksydelse.

Alt i alt kan man sige, at FOAs medlemmer under 50 år ikke fravælger efterlønsordningen, fordi de regner med at kunne fortsætte på arbejdsmarkedet til folkepensionen. Kun 5 procent har fravalgt ordningen med den begrundelse.

Forventet tilbagetrækningsalder blandt medlemmer med mulighed for efterløn

De medlemmer, som betaler til efterlønsordningen, er spurgt, hvornår de forventer at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Resultatet ses i Figur 3.

Figur 3. Som reglerne ser ud i dag, hvornår forventer du så, at trække dig tilbage fra arbejdsmarkedet? (n=1484) Fordelt på alder. Mulighed for at sætte flere kryds.

Medlemmer, som betaler til efterlønsordningen, er spurgt, hvornår de regner med at bruge ordningen. Resultater for medlemmer over 60 år er ikke vist, da der er meget få medlemmer i denne gruppe.

42 procent af medlemmerne regner med at gå på efterløn, så snart det er muligt. 34 procent vil vente, til de kan få den højere sats, og 8 procent regner med at arbejde, til de kan gå på folkepension. 13 procent regner med at gå på fleksibel efterløn og arbejde ved siden af.

Endelig svarer 4 procent, at de har andre planer. Det er overvejende medlemmer, som er i tvivl om, hvor længe deres helbred tillader dem at arbejde, og derfor ikke har kunnet placere sig i svarkategorierne. Andre er i fleksjob, er sygemeldt eller står på anden måde uden for det ordinære arbejdsmarked.

Den eneste signifikante forskel mellem aldersgrupperne er, at de 50-59-årige i lidt højere grad end medlemmer under 50 år regner med at udskyde efterlønnen, til de kan få den høje sats (62 år).

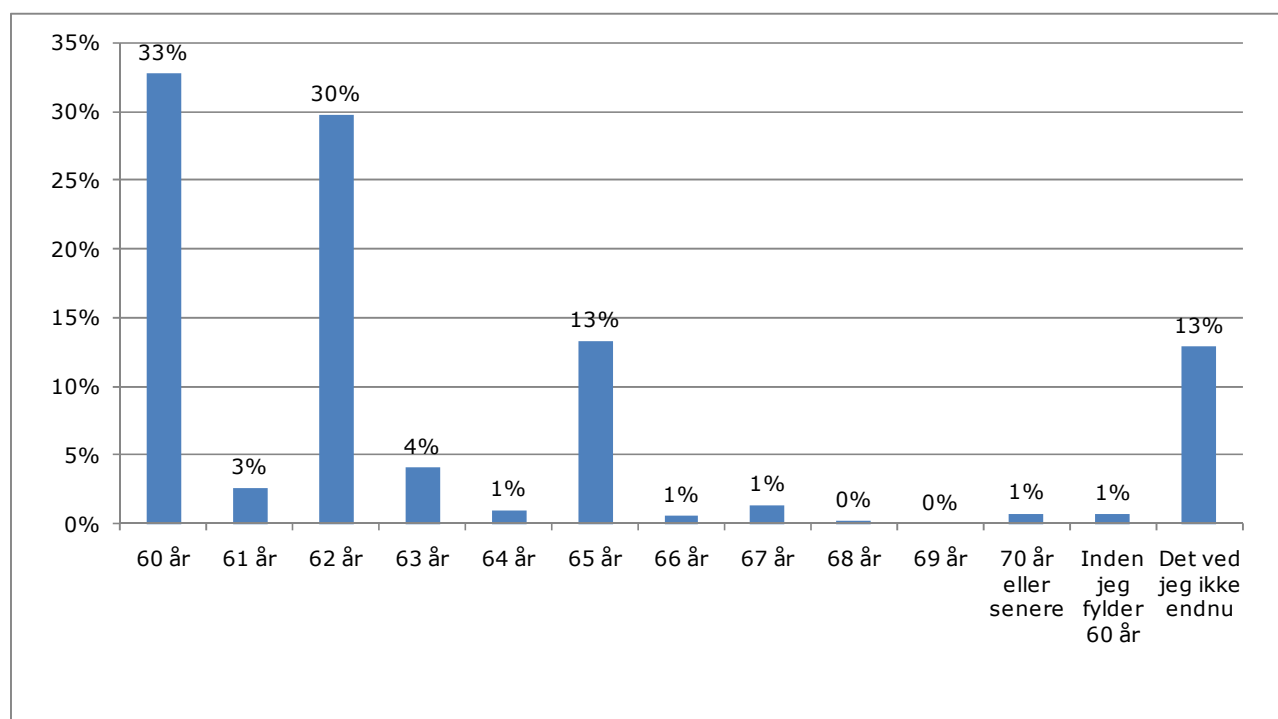
Forventet tilbagetrækningsalder for de 50-59-årige

Figur 4 viser, hvornår alle 50-59-årige FOA-medlemmer forventer at forlade arbejdsmarkedet.

Tilbagetrækningsalderen for langt de fleste medlemmer fordeler sig på tre bestemte tidspunkter. 33 procent vil forlade arbejdsmarkedet, når de fylder 60 år, og 30 procent vil vente, til de fylder 62 år. Endelig vil 13 procent vente til folkepensionsalderen, 65 år. Kun 3 procent ønsker at fortsætte på arbejdsmarkedet, efter de fylder 65 år og kan gå på folkepension. Endelige er der også 1 procent, som tror de vil forlade arbejdsmarkedet, inden de fylder 60 år.

De resterende medlemmer fordeler sig derimellem, og dertil kommer 13 procent, som svarer ved ikke.

Figur 4. Forventet tilbagetrækningsalder for de 50-59-årige (n=1.136)¹

¹ Velfærdsforliget fra 2006 betyder, at efterlønsalderen hæves til 62 år i 2019. Det betyder, at medlemmer, som i dag er 53 år eller yngre først kan gå på efterløn, når de fylder 62 år. .

Forventet tilbagetrækning for de 50-59-årige: Køn, sektor og arbejdssted

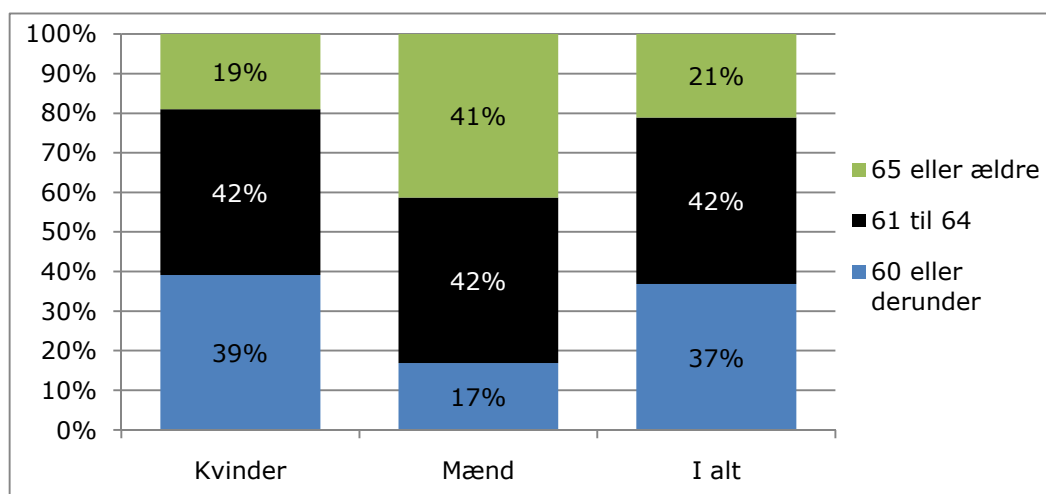
Køn

FOAs mandlige medlemmer vil trække sig væsentligt senere tilbage fra arbejdsmarkedet sammenlignet med FOAs kvindelige medlemmer.

Kun halvt så mange mandlige som kvindelige medlemmer forventer at forlade arbejdsmarkedet, når de er 60 år eller yngre. Det gælder 17 procent af de mandlige medlemmer og 39 procent af de kvindelige medlemmer.

Flere af de mandlige medlemmer forventer at fortsætte, helt til de er 65 år eller ældre. Det gælder 41 procent af de mandlige medlemmer mod 19 procent af de kvindelige medlemmer. Forskellen er stærkt signifikant.

Figur 5. Forventet tilbagetrækningsalder for de 50-59-årige fordelt på køn (n=983)

En undersøgelse blandt FOAs efterlønsmedlemmer giver to mulige forklaringer på, hvorfor kvinder forlader arbejdsmarkedet først.

46 procent af FOAs kvindelige efterlønsmedlemmer angiver, at de gik på efterløn, fordi deres ægtefælle stoppede med at arbejde. Det gælder kun 21 procent af de mandlige efterlønnere. Det skyldes givetvis, at danske kvinder typisk er yngre end deres mandlige ægtefæller.

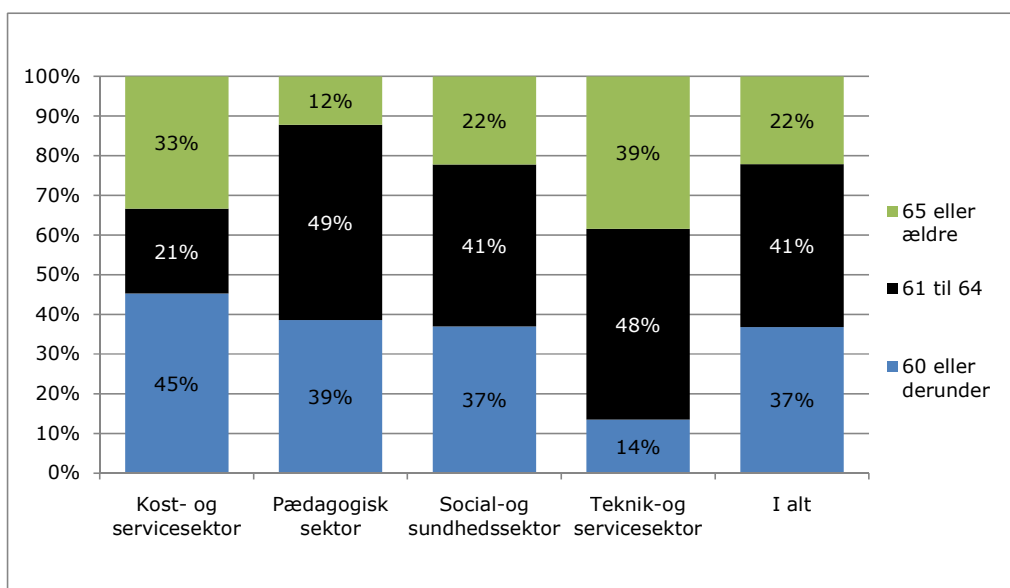
En anden forklaring kan være, at kvinder generelt er lavere lønnet og arbejder mere på deltid end mænd. Deres økonomiske tab ved at gå på efterløn er derfor ikke så stort som mænds. Blandt FOAs efterlønsmedlemmer havde 42 procent af kvinderne deltidsarbejde, da de gik på efterløn. Det var kun tilfældet for 8 procent af mændene.

Sektor

Kønsforskellene afspejler sig tydeligt i forskellene mellem de enkelte sektorer. 88 procent af FOAs medlemmer er kvinder, men de fordeler sig ikke ligeligt mellem de fire sektorer.

Medlemmer af Kost- og Servicesektoren forventer at forlade arbejdsmarkedet tidligere end andre medlemmer. Omvendt forventer medlemmerne i den mandsdominerede Teknik- og Servicesektor at forlade arbejdsmarkedet senere end andre medlemmer. Pædagogisk Sektor og Social- og Sundhedssektoren placerer sig i midten. Forskellene er signifikante.

Figur 6. Forventet tilbagetrækningsalder for de 50-59-årige fordelt på køn (n=983)

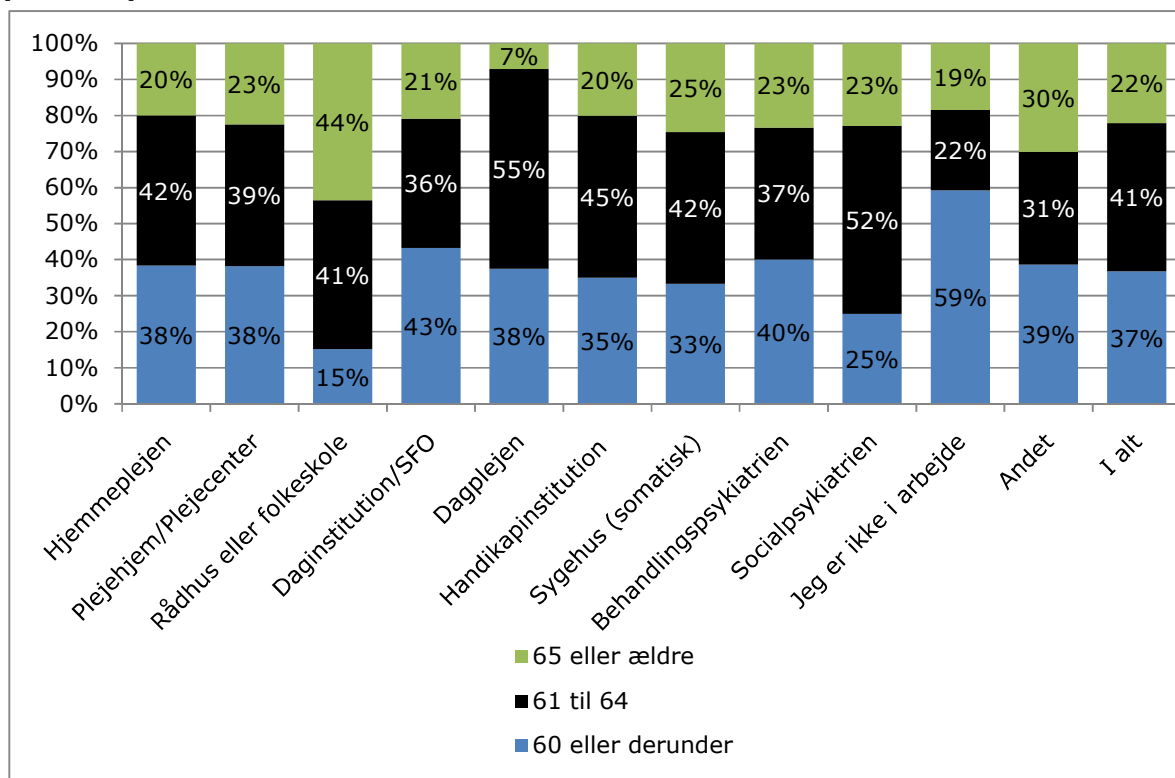

Arbejdssted

Ikke overraskende viser kønsforskellene sig også i forskelle mellem de enkelte arbejdssteder.

Kun to forskelle er signifikante. Medlemmer, som arbejder på rådhus eller folkeskoler, forventer at trække sig væsentligt senere tilbage end andre medlemmer. Det er typisk faggrupper fra den mandsdominerede Teknik- og Servicesektoren. Omvendt forventer medlemmer, som ikke er i arbejde, at forlade arbejdsmarkedet, væsentligt tidligere end andre medlemmer.

Figur 7. Forventet tilbagetrækningsalder for de 50-59-årige (n=1.136)

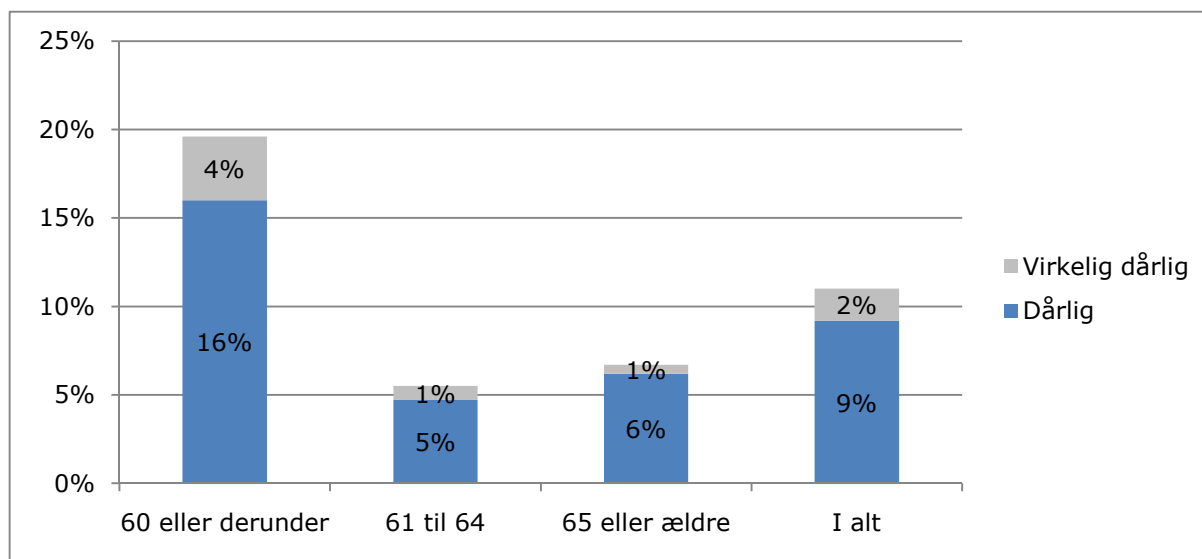
Helbred og tilbagetrækningsalder for de 50-59-årige

De efterlønnere, som planlægger at stoppe på arbejdsmarkedet, senest når de fylder 60 år, har et væsentligt dårligere helbred end andre medlemmer.

Helt præcist har i alt 20 procent i denne gruppe et dårligt eller virkelig dårligt helbred. Det gælder kun 6 procent i den gruppe, som forventer at fortsætte på arbejdsmarkedet, til de er mellem 61 og 64 år, og 7 procent i den gruppe, som vil stoppe, når de er 65 år eller ældre.

Et dårligt helbred har altså en kraftig påvirkning på medlemmernes tilbagetrækningsalder.

Figur 8. Forventet tilbagetrækningsalder for de 50-59-årige og helbred.

Den forventede tilbagetrækningsalder påvirkes af dårligt arbejdsmiljø

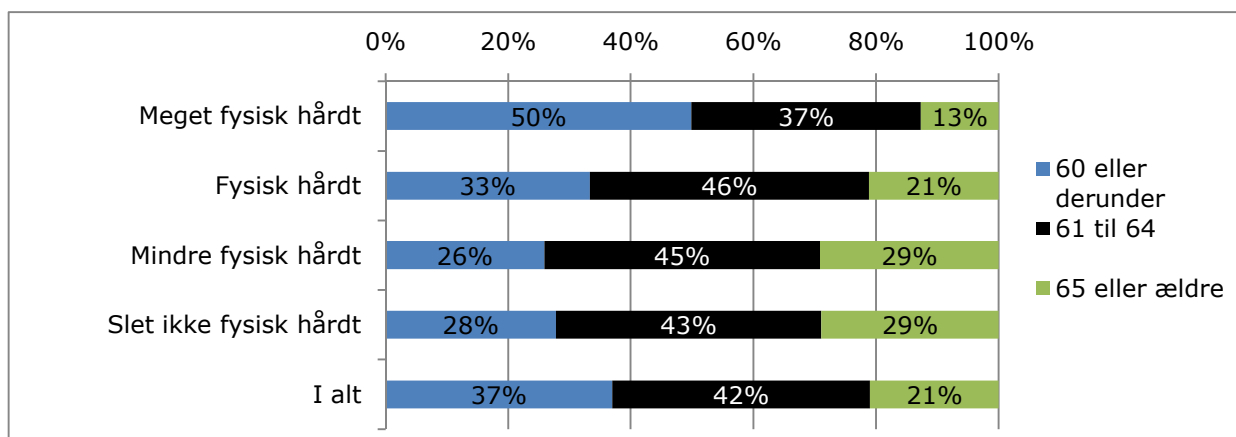
Medlemmerne er stillet en række spørgsmål om deres arbejdsmiljø. Og sammenholder man arbejdsmiljøet med medlemmernes tilbagetrækningsalder, ses der flere klare sammenhænge:

- Jo hårdere fysisk arbejde medlemmerne har, jo tidligere vil de forlade arbejdsmarkedet.
- Medlemmer, der er fysisk eller psykisk nedslidte, vil gå på pension eller efterløn væsentligt tidligere end andre medlemmer.
- Medlemmer, som er meget tilfredse med deres nærmeste leder, vil forlade arbejdsmarkedet senere end andre medlemmer.
- Medlemmer med stort arbejdspress forventer at forlade arbejdsmarkedet tidligere end andre.
- Gode muligheder for personlig udvikling betyder senere tilbagetrækning.
- Medlemmer med få udfordrende opgaver på en arbejdsdag forventer at stoppe tidligere på arbejdsmarkedet end andre medlemmer.

Hårdt fysisk arbejdsmiljø giver tidligere tilbagetrækning

50 procent af de medlemmer, hvis arbejde er meget fysisk hårdt, planlægger at stoppe på arbejdsmarkedet, når de er 60 år eller yngre. Det gælder derimod kun 28 procent af de medlemmer, som slet ikke har fysisk hårdt arbejde. Sammenhængen mellem fysisk arbejde og tilbagetrækningsalder er stærk.

Figur 9. Arbejdet er fysisk hårdt (Svarmuligheder: meget enig, enig, uenig, meget uenig)

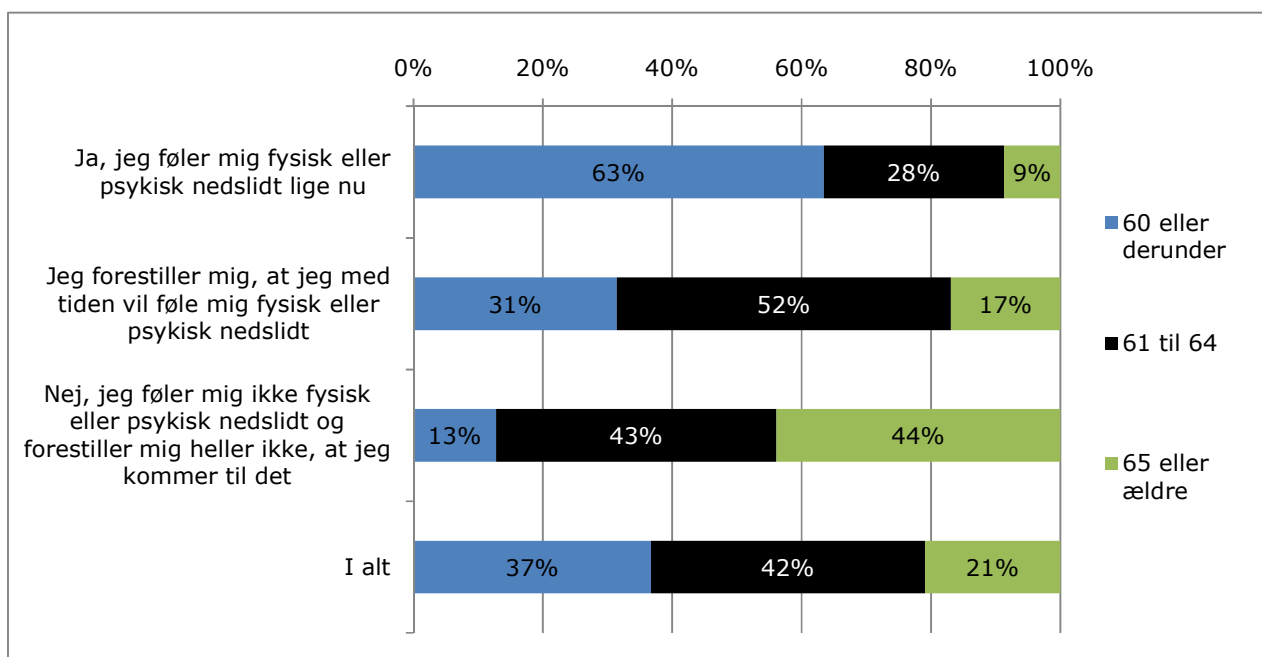

Fysisk eller psykisk nedslidning betyder tidligere tilbagetrækning

63 procent af de medlemmer, som i dag er fysisk eller psykisk nedslidte, vil stoppe på arbejdsmarkedet, senest når de er 60 år. Blandt medlemmer, som med tiden *forventer*, at blive fysisk eller psykisk nedslidt, vil kun 31 procent stoppe ved samme alder. Lavest ligger medlemmer, som ikke er nedslidte og heller ikke forventer at blive det. Her er det kun 17 procent, som vil stoppe på arbejdsmarkedet, senest når de fylder 60 år.

Sammenhængen er stærk og signifikant.

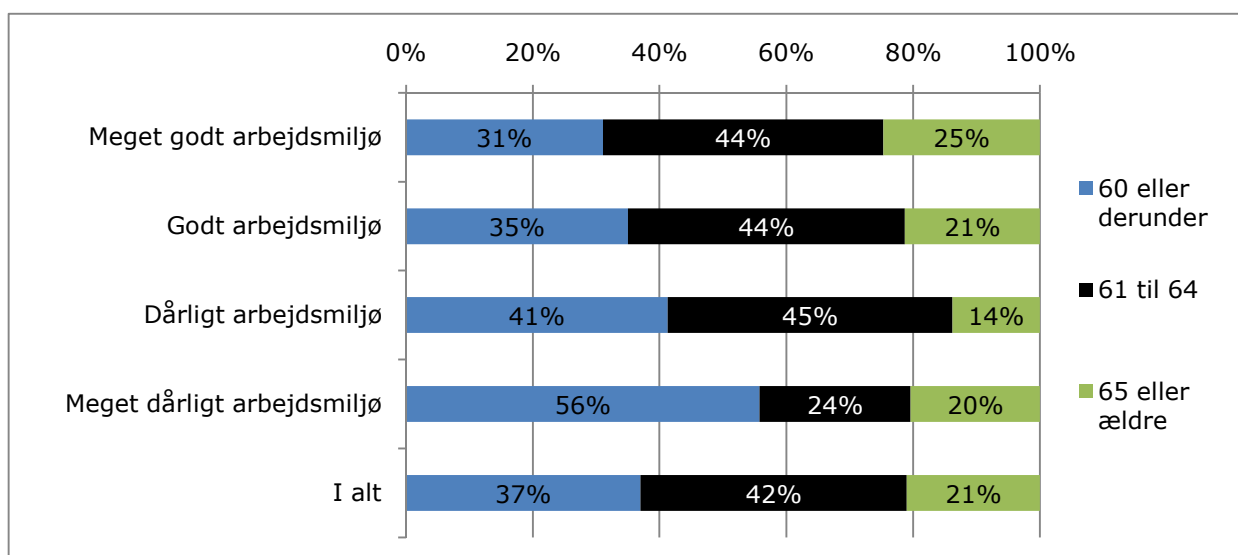
Figur 10. Med det arbejde, du har nu, føler du så, at du er fysisk eller psykisk nedslidt eller forestiller du dig, at du med tiden bliver nedslidt af dit arbejde?

Et dårligt arbejdsmiljø giver tidlig tilbagetrækning

Også medlemmernes overordnede arbejdsmiljø har en betydning. Medlemmer, som har et godt arbejdsmiljø, trækker sig senere tilbage end medlemmer med et meget dårligt arbejdsmiljø. Forskellen er signifikant.

Figur 11. Arbejdsmiljøet er alt i alt godt på min arbejdsplads. (Svarmuligheder: meget enig, enig, uenig, meget uenig)

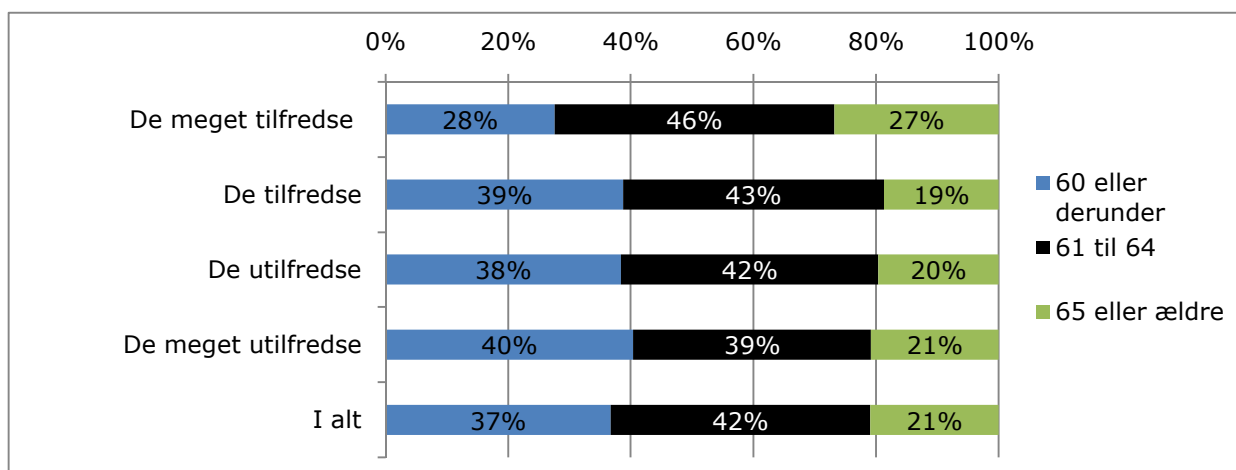

Tilfredshed med ledelsen

Medlemmer, som er meget tilfredse med deres nærmeste leder, forventer at forlade arbejdsmarkedet senere end andre medlemmer. Forskellen er signifikant.

Blandt de meget tilfredse medlemmer vil 28 procent forlade arbejdsmarkedet, tidligst når de fylder 65 år. Blandt alle medlemmer er det kun 21 procent.

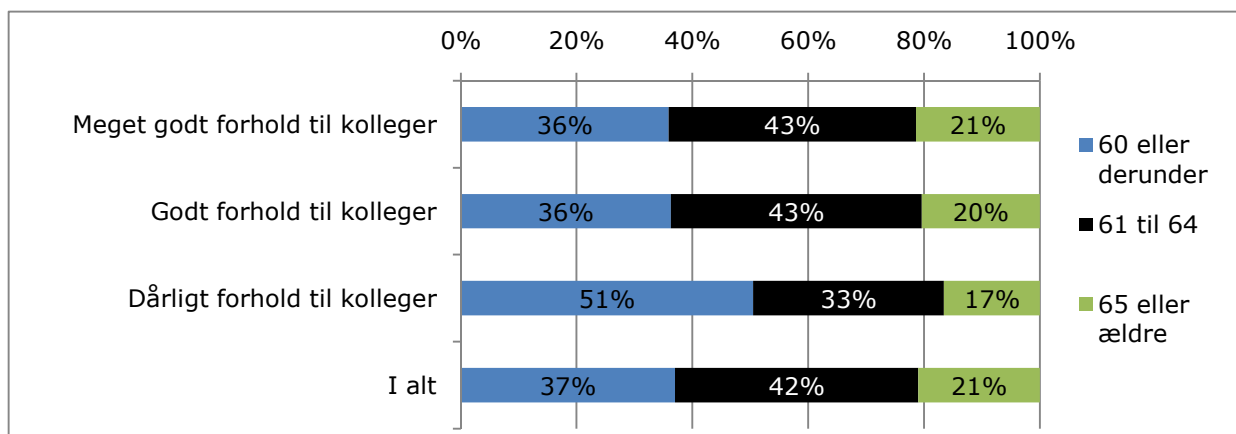
Figur 12. Jeg er alt i alt godt tilfreds med min nærmeste leder. (Svarmuligheder: meget enig, enig, uenig, meget uenig)

Forhold til kolleger

Der er ikke nogen sammenhæng mellem et godt forhold til kollegaer og ens planer om tilbagetrækning. At der ikke kan ses en sammenhæng kan også skyldes, at så relativt få af FOAs medlemmer rent faktisk har et dårligt forhold til kollegerne (3 procent).

Figur 13. Jeg har et godt forhold til mine kolleger. (Svarmuligheder: meget enig, enig, uenig, meget uenig)²

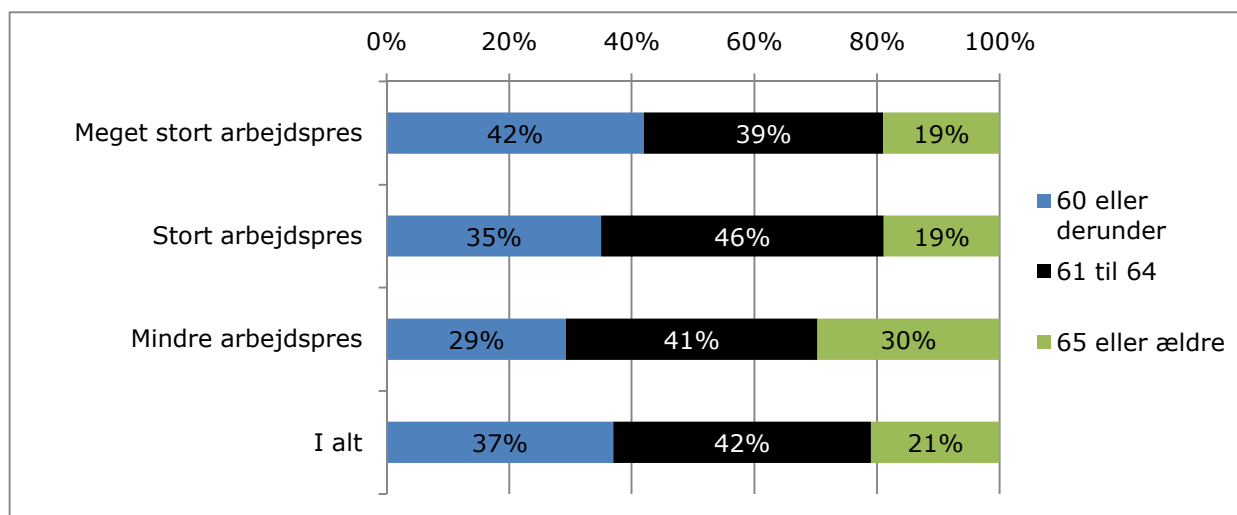

² Medlemmer med et "meget dårligt forhold til kolleger" er ikke vist, da der er færre end 30 medlemmer i gruppen.

Et stort arbejdspres giver tidlig tilbagetrækning

Jo større arbejdspress medlemmerne oplever i deres arbejdsliv, jo tidligere forlader de arbejdsmarkedet. 42 procent af medlemmer med meget stort arbejdspress vil stoppe senest, når de er 60 år gamle. Det gælder kun 29 procent af medlemmer med et lavt arbejdspress. Forskellen er signifikant.

Figur 14. Arbejdspress og tilbagetrækningsalder. (Svarmuligheder: meget enig, enig, uenig, meget uenig)³

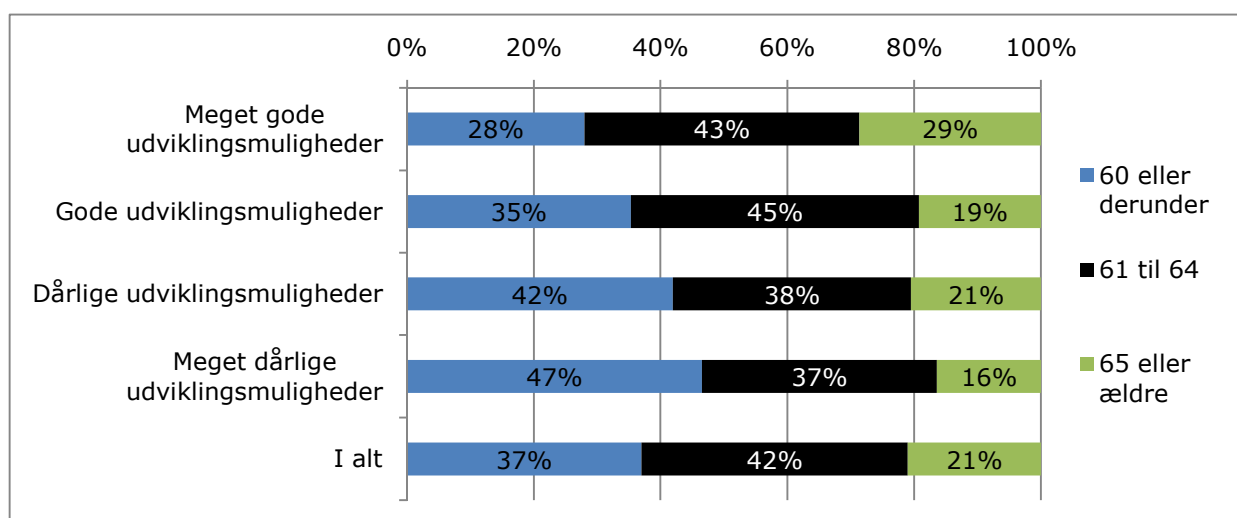

Personlig udvikling og udfordrende arbejdsopgaver giver lyst til at blive

Jo bedre muligheder medlemmerne har for personlig udvikling i jobbet, jo senere vil de forlade arbejdsmarkedet. Forskellen er signifikant.

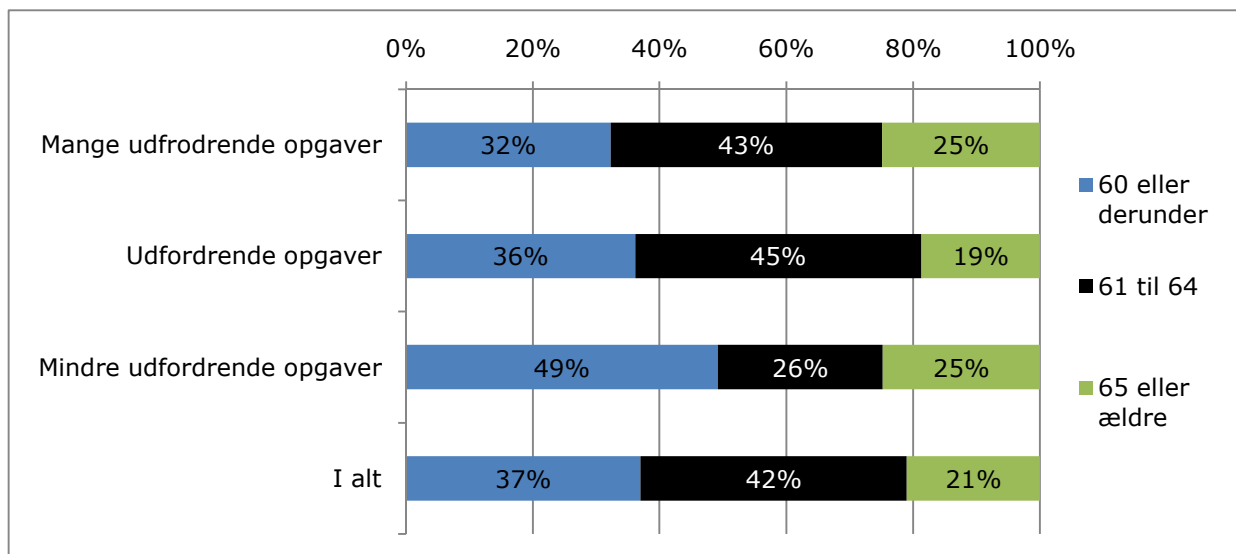
Går man videre til figur 16, kan man se, at medlemmer, som kun har få udfordrende opgaver i løbet af en arbejdsdag, ønsker at stoppe tidligere på arbejdsmarkedet end andre medlemmer. Forskellen er signifikant.

Figur 15. Jeg har gode muligheder for personlig udvikling på mit arbejde (Svarmuligheder: meget enig, enig, uenig, meget uenig)

³ Medlemmer med et "lavt arbejdspress" er ikke vist, da der er færre end 30 medlemmer i gruppen.

Figur 16. Jeg har mange udfordrende arbejdsopgaver i løbet af en arbejdsdag. (Svarmuligheder: meget enig, enig, uenig, meget uenig)⁴

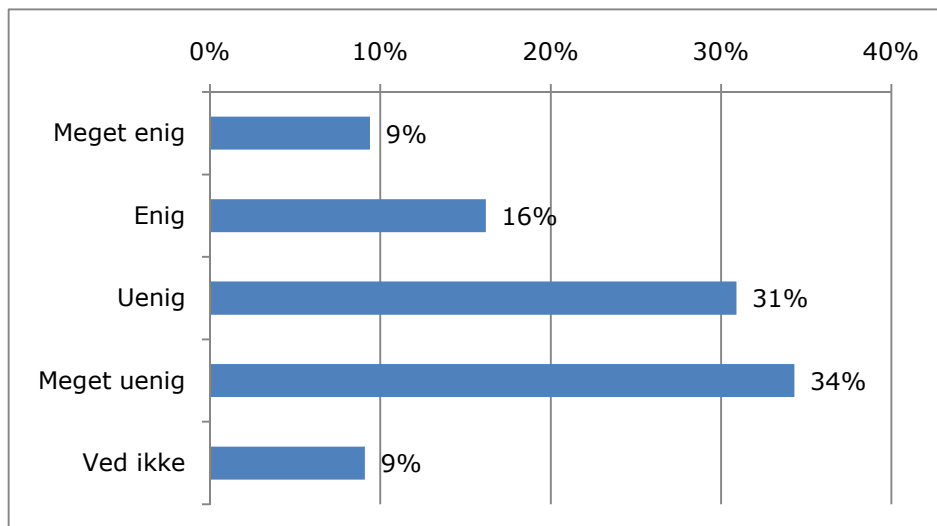

⁴ Medlemmer helt uden udfordrende opgaver er ikke vist, da der er færre end 30 medlemmer i gruppen.

Medlemmernes holdning til en ændring i efterlønsordningen.

Dansk Folkeparti har foreslået, at man skal have været mindst 40 år på arbejdsmarkedet, før man kan få efterløn. Figuren nedenfor viser medlemmernes holdning.

Figur 17. I 2006 aftalte et flertal Folketinget, at man mindst skal have været på arbejdsmarkedet i 30 år, før man kan få efterløn. Nu foreslås det, at man kun skal kunne gå på efterløn, hvis man har været mindst 40 år på arbejdsmarkedet. Hvor enig eller uenig er du i det forslag?

I alt 65 procent af FOAs medlemmer er uenige eller meget uenige i forslaget.

9 procent er meget enige, og 16 procent er enige. Dertil kommer 9 procent, som svarer ved ikke.

Presses medlemmerne på efterløn som følge af besparelserne på FOAs områder?

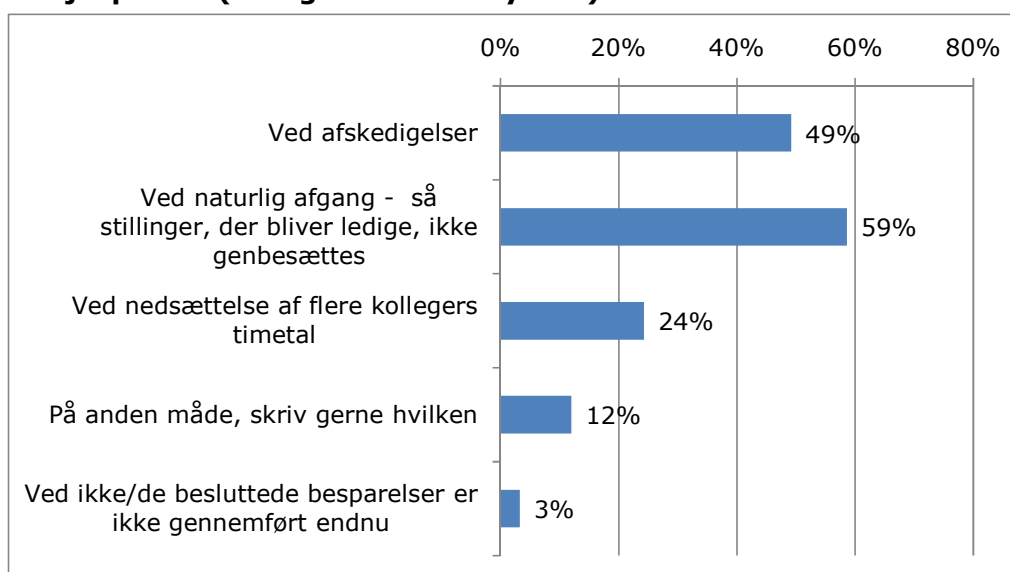
71 procent af FOAs medlemmer har oplevet, at der er skåret i antallet af stillinger på deres arbejdsplads inden for det seneste år (figur ikke vist).

Det er interessant at finde ud af, om nogle medarbejdere derfor kan føle sig presset til at forlade arbejdsmarkedet tidligere, end de ellers havde planlagt.

Figur 18 viser, hvordan stillingerne blev skåret væk på FOA-medlemmernes arbejdspladser.

59 procent oplevede, at stillinger blev nedlagt ved naturlig afgang. 49 procent oplevede afskedigelser, og 24 procent oplevede, at der blev skåret i kollegernes timetal. 12 procent svarer, at det skete på anden måde, og 3 procent svarer ved ikke.

Figur 18. Hvordan er nedlæggelsen af stillingerne blevet gennemført på din arbejdsplads? (Sæt gerne flere krydser)

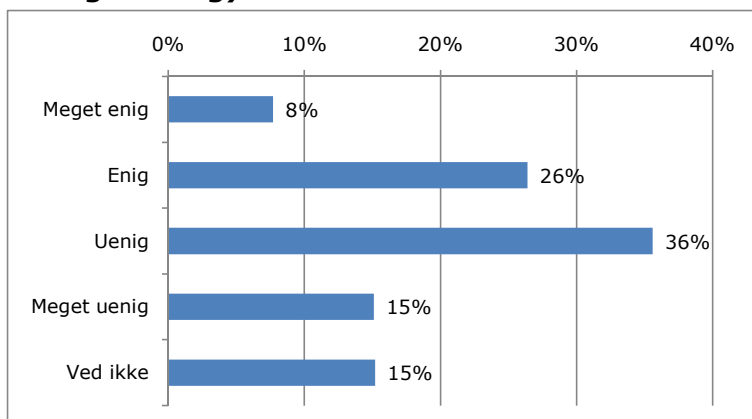

De 59 procent af medlemmerne, hvor nedlæggelsen af stillingerne skete ved naturlig afgang, er også spurgt, om det skete ved, at kollegaer gik på efterløn tidligere, end de ellers havde planlagt.

Det var tilfældet hos i alt 1 ud 3 af de medlemmer eller 34 procent, nemlig de der svarer enig eller meget enig (se figur 19).

Det svarer også til, at 14 procent af *alle* FOAs medlemmer har oplevet, at mindst én kollega inden for det sidste er gået på efterløn tidligere end planlagt på grund af afskedigelser på arbejdspladsen.

Figur 19. En del af den naturlige afgang på min arbejdsplads er sket ved, at kolleger er gået på efterløn eller pension tidligere end de ellers havde planlagt. (Meget enig til meget uenig)

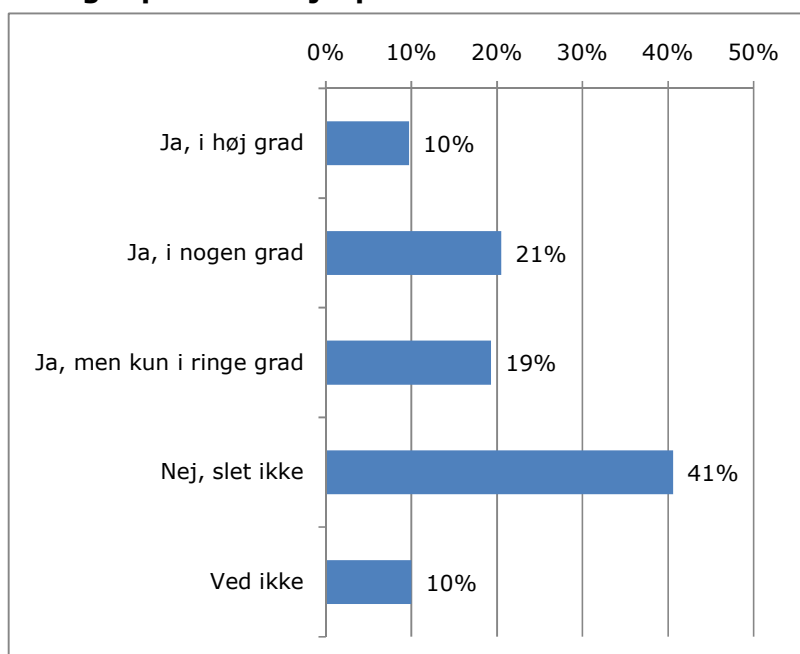
Næsten en tredjedel af FOAs medlemmer over 57 år ville føle sig presset på efterløn, hvis der i fremtiden skal nedlægges stillinger på deres arbejdsplads

Medlemmerne over 57 år er også spurgt, om de ville føle sig pressede til at gå på efterløn, hvis der skulle nedlægges stillinger på deres arbejdsplads.

Det gælder for i alt 31 procent af medlemmerne. 10 procent ville i høj grad føle sig presset og 21 procent i nogen grad. Dertil kommer 19 procent, som ville føle sig presset, men kun i ringe grad.

41 procent ville slet ikke føle sig presset. 10 procent svarer ved ikke.

Figur 20. Ville du føle dig presset til at gå på efterløn, hvis der skulle nedlægges stillinger på din arbejdsplads?

Metode

Undersøgelsen er gennemført via forbundets elektroniske medlemspanel i perioden 20.-26.januar 2011. Der blev udsendt én påmindelse i indsamlingsperioden. Der indgik også andre spørgsmål om mobning i undersøgelsen.

Deltagerne i panelet er sammensat af medlemmer, der har meldt sig til panelet via forbundets hjemmeside og tilfældigt udvalgte medlemmer, som er hvervet for at sikre en bred repræsentation fra forbundets medlemsskare. Medlemspanelet er dog ikke fuldt repræsentativt. Der er bl.a. en overvægt af medlemmer fra Social- og Sundhedssektoren og en undervægt af unge medlemmer. Analysen i dette notat er udført på data, der er vægtet for sektortilhørsforhold.

1.780 erhvervsaktive medlemmer har gennemført undersøgelsen fuldt ud. Det svarer til 60,2 procent af de 2.957 medlemmer, der blev inviteret til undersøgelsen. Svarprocenten ligger på linje med flere andre undersøgelser via medlemspanelet.